

УДК 657.1:657.37:338.43:658

О. А. Подолянчук,
к. е. н., доцент, завідувачка кафедри обліку і оподаткування,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0234-8943>

М. В. Дубініна,
д. е. н., професор, завідувачка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3993-0622>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.3.64

ЗВІТНІСТЬ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ У ФОРМАТІ ЗАПИТІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ

O. Podolianchuk,
PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation, Vinnytsia National Agrarian University
M. Dubinina,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University

REPORTING ON THE FINANCIAL RESULTS OF AGRIBUSINESS ENTERPRISES IN THE FORMAT OF STAKEHOLDER REQUESTS FOR MANAGEMENT PURPOSES

Стаття присвячена дослідженню сукупності форм звітності підприємств агробізнесу, в яких розкривається інформація про фінансові результати діяльності. Відзначено про ключову роль звітності у забезпеченні інформаційних запитів різних груп користувачів. Розглянуто різні підходи до класифікації звітності. Розкрито сутність фінансових результатів і відзначено, що він слугує узагальнюючим показником результативності господарської діяльності, відображає рівень ефективності використання ресурсів та є ключовим індикатором стабільності й конкурентоспроможності в умовах динамічного, нестабільного та ризикового аграрного ринку. Охарактеризовано форми звітності підприємств агробізнесу різних типів та організаційно-правових форм, в межах яких відображається та розкривається інформація про фінансові результати їх діяльності. Розкрито інформаційні запити різних груп користувачів звітності. Досліджено поняття релевантності облікової інформації. Запропоновано вимоги до облікової інформації про фінансові результати діяльності, які в сукупності становлять її цінність і підвищують раціональність управлінських рішень.

The article is devoted to the study of the set of reporting forms of agribusiness enterprises, which disclose information about the financial results of their activities. The key role of reporting in ensuring information requests of various groups of users is noted. The opinion is expressed that reporting acts as a tool for operational management of the enterprise's activities and at the same time performs a communication function, forming an initial idea of the results and features of its functioning for various groups of users. Different approaches to the classification of reporting are considered. It is confirmed that the indicators of any reporting are based on the data of a unified accounting system. It is noted that the forms of external reporting — financial, tax, statistical, are standardized and clearly regulated by the norms of current

legislative documents, are submitted within certain deadlines and for the corresponding reporting periods. The internal economic (management) reporting of each enterprise will be different for the same object, since it is aimed at internal requests of different levels of the management apparatus. Accordingly, its forms are developed independently by business entities and approved by internal regulations. The essence of financial results is revealed and it is noted that it serves as a generalizing indicator of the effectiveness of economic activity, reflects the level of resource efficiency and is a key indicator of stability and competitiveness in the conditions of a dynamic, unstable and risky agricultural market. The reporting forms of agribusiness enterprises of various types and organizational and legal forms, within which information on the financial results of their activities is reflected and disclosed, are characterized. Information requests of different groups of reporting users are revealed. The concept of relevance of accounting information is studied. Scientific proposals for the implementation of a set of sequential measures that do not involve changes in the basic principles of the functioning of the accounting system are studied to ensure the full formation of relevant information support for the management system. Requirements for accounting information on financial results of activities are proposed, which together constitute its value and increase the rationality of management decisions.

Ключові слова: підприємства агробізнесу, фінансові результати, доходи, витрати, прибуток, збиток, облік, звітність, управління.

Key words: agribusiness enterprises, financial results, income, expenses, profit, loss, accounting, reporting, management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах трансформації економічного середовища, посилення конкурентного тиску та зростання ризиків функціонування підприємств агробізнесу зростає роль інформаційного забезпечення процесів управління. Особливого значення набуває звітність про фінансові результати діяльності, яка є ключовим джерелом інформації для оцінювання ефективності господарювання, прийняття управлінських рішень та формування стратегічних орієнтирів розвитку суб'єктів господарювання.

У наукових дослідженнях дедалі частіше обговорюються питання необхідності формування у звітності релевантної інформації, здатної адекватно відображати економічні процеси та відповідати інформаційним запитам користувачів. Водночас чинна фінансова звітність, яка підлягає оприлюдненню, здебільшого орієнтована на представлення узагальнених фінансових показників у ретроспективному вимірі, що обмежує її аналітичні та прогностичні можливості для цілей управління.

З огляду на викладене, дослідження підходів до формування звітності про фінансові результати діяльності підприємств агробізнесу з урахуванням запитів стейкхолдерів є актуальним науковим і практичним завданням, що сприятиме підвищенню якості облікової інформації в системі прийняття раціональних управлінських рішень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Оцінка наукових публікацій підтверджує, що питання ролі звітної інформації та облікових даних є предметом дослідження багатьох вчених. В дослідженні В. Грановської, Л. Кононенко та М. Савченко розкрито сучасний стан формування та подання звітності малими сільськогосподарськими підприємствами, визначено існуючі проблеми та окреслено напрямки їх подолання шляхом використання сучасних цифрових технологій, розвитку аутсорсингу та агроконсалтингу [1]. Т. Кінева, О. Глушко доводять, що основним інформаційним джерелом обліково-аналітичної системи є бухгалтерська інформація, дані фінансового, управлінського та оперативного обліку [4]. В. Попова та Н. Курилюк відзначають, що вдосконалення інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень слід убачати в узгодженні принципів управління та обліку (процесу формування бухгалтерської звітності), а також вимог до облікової інформації. Л. Яловега, О. Лега та Т. Прийдак розкривають сутність релевантності облікової інформації та її вплив на управлінські рішення [9]. Власні напрацювання авторів також характеризують роль обліку та звітності в системі прийняття управлінських рішень [2; 3; 6; 7; 10].

Враховуючи значний науковий доробок, потребують конкретизації питання цінності облікової інформації про фінансові результати діяльності підприємств агробізнесу, узагальненої у різних видах звітності для цілей управління.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТИ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою наукового дослідження є систематизація форм звітності про фінансові результати діяльності підприємств агробізнесу, визначення вимог до облікової інформації при формуванні звітності, які в сукупності характеризуватимуть її цінність в прийнятті раціональності управлінських рішень різними групами зацікавлених осіб.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Беззаперечним є той факт, що звітність посідає ключове місце в системі інформаційного забезпечення управління суб'єктом господарювання. Інформаційне наповнення звітних форм має формувати механізм зворотного зв'язку між досягнутими результатами діяльності підприємства та управлінськими рішеннями, що були прийняті на їх основі, створюючи передумови для безперервного коригування та адаптації бізнес-процесів до динамічних змін зовнішнього й внутрішнього середовища. Водночас звітність доцільно розглядати як самостійну систему узагальнення й подання даних, необхідних для ефективного інформаційного супроводу процесу прийняття управлінських рішень [1].

Загально визнано, що бухгалтерська звітність є ключовим елементом фінансово-економічної та управлінської системи підприємства, оскільки вона забезпечує відкритість і зрозумілість результатів його діяльності та слугує інформаційною основою для ухвалення обґрунтованих рішень різними групами стейкхолдерів.

Бухгалтерську звітність можна розглядати як уніфіковану вихідну облікову інформацію, яка дає можливість оцінити господарську діяльність суб'єкта господарювання та здійснювані ним операції виробничо-господарського життя [6].

Разом з тим варто зауважити, що аналітичне узагальнення показників звітності повинно розкривати не лише їх кількісні характеристики, а й економічний зміст з урахуванням галузевої специфіки діяльності. Стандартизовані методики фінансового аналізу, зокрема розрахунок показників ліквідності, рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості тощо, є недостатньо інформативними без врахування галузевих особливостей формування активів, технології виробництва, циклічності операційної діяльності, підходів до облікових оцінок, а також умов реалізації продукції або надання послуг [2, с. 39].

Враховуючи нормативно-законодавчі документи, наукові дослідження вчених та власні напрацювання, можна відзначити про різні підходи до класифікації звітності. Проте всі форми звітності, в тому числі і ті, які містять фінансову чи нефінансову інформацію, які відносяться до внутрішньої чи зовнішньої, ґрунтуються на даних єдиної системи бухгалтерського обліку. Тому, уніфікована облікова інформація щодо господарських фактів і операцій суб'єкта господарювання, що формується з урахуванням інформаційних потреб різних груп стейкхолдерів відповідно до встановлених правових норм, вимог і принципів облік в сукупності становить бухгалтерську звітність.

Вітчизняна система звітності підприємств ґрунтується на науково-обґрунтованій класифікації, що здійснюється за низкою критеріїв, зокрема за джерелами формування інформації, цільовим призначенням, періодичністю подання та колом користувачів звітних даних.

Форми зовнішньої звітності (фінансової, податкової, статистичної) стандартизовані і чітко регламентуються нормами чинних законодавчих документів, подаються у визначені терміни та за відповідні звітні періоди. Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність кожного підприємства буде іншою стосовно одного і того ж об'єкта, оскільки вона спрямована на внутрішні запити різних ланок управлінського апарату. Відповідно її форми розробляються самостійно суб'єктами господарювання і затверджуються внутрішніми нормативами.

Фінансові результати підприємств агробізнесу є одним із ключових узагальнюючих показників їх діяльності, що відображають ефективність використання ресурсного потенціалу та рівень досягнення фінансово-економічних цілей. Вони формують інформаційну основу для оцінювання прибутковості, фінансової стійкості та загального стану аграрних підприємств з урахуванням галузевої специфіки, зокрема сезонності виробництва та залежності від природно-кліматичних умов.

Результати досліджень підтверджують, що фінансовий результат — це підсумковий показник діяльності підприємства, який визначається порівнянням доходів і витрат за її видами і проявляється як чистий прибуток (позитивний результат) або непокритий збиток (негативний результат) [10, с. 227].

З метою повного задоволення інформаційних потреб усіх користувачів бухгалтерської

Рис. 1. Відображення фінансових результатів діяльності підприємств агробізнесу у звітності

Джерело: сформовано авторами за [5].

інформації, фінансові результати доцільно визначати за такими напрямками:

— для зовнішніх користувачів облікової інформації — на підставі показників фінансової звітності;

— для оподаткування — відповідно до даних податкових декларацій;

— управлінський фінансовий результат використовується для аналізу діяльності підприємства і прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3, с. 84].

Тому представимо форми звітності підприємств агробізнесу різних типів та організаційно-правових форм, в межах яких відображається та розкривається інформація про фінансові результати їх діяльності (рис. 1), не вдаючись

на даному етапі до методичних підходів формування її показників.

Форми фінансової звітності оприлюднюються на широке коло користувачів і формуються тільки юридичними особами. При формуванні фінансової звітності необхідним є врахування підходів до класифікації підприємств на мікро-, малі, середні та великі за нормами Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Баланс (звіт про фінансовий стан) (форма № 1) містить інформацію про наявність економічних ресурсів, зобов'язання і власний капітал, частиною якого є прибуток (збиток). Дана форма формується юридичними особами, які не відносяться до категорії мікро- та малих

підприємств. У статті 1420 "Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)" відображається або сума нерозподіленого прибутку, або сума непокритого збитку в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу. Цей показник має відповідати величині чистого фінансового результату звітного періоду, розрахованого на підставі даних форми № 2 "Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)".

Фінансовий звіт малого підприємства. Баланс (форма № 1-м) формується юридичними особами, які відносяться до категорії малих підприємств. Сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку відображається у статті 1420 "Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)".

Фінансовий звіт мікропідприємств. Баланс (форма № 1-мс) формується юридичними особами, які відносяться до категорії мікропідприємств. У статті 1420 "Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)" відображається сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2) містить інформацію про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід за звітний період. Він формується юридичними особами, які є не відносяться до категорії мікро- та малих підприємств. Кінцевим показником результату діяльності за даною формою є стаття 2350 "Чистий фінансовий результат: прибуток", або стаття 2355 "Чистий фінансовий результат (збиток)".

Фінансовий звіт малого підприємства. Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) формується юридичними особами, які відносяться до категорії малих підприємств. Фінансовий звіт мікропідприємств. Звіт про фінансові результати (форма № 2-мс) формується юридичними особами, які відносяться до категорії мікропідприємств. Кінцевим показником результату діяльності за даними формами є стаття 2350 "Чистий прибуток (збиток)".

Звіт про власний капітал (форма № 4) формується тими юридичними особами, які формують повний пакет фінансової звітності. Він характеризує фінансовий результат діяльності підприємства за звітний рік, представлений у вигляді прибутку або збитку. Зазначений показник повинен узгоджуватися з величиною чистого фінансового результату звітного періоду, визначеного за даними форми № 2 "Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)", що забезпечує взаємопов'язаність та достовірність показників фінансової звітності.

Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5) містять сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтованість статей фінансової звітності, а також іншої інформації, розкриття якої вимагають національні або міжнародні стандарти обліку. У розділі V "Доходи та витрати" розкривають інформацію про інші операційні та інші доходи і витрати, включені підприємством до форми № 2. Подаються примітки у складі комплексу фінансової звітності як зовнішнім так і внутрішнім користувачам.

У Додатку до Приміток до річної фінансової звітності "Інформація за сегментами (форма № 6) розкривають інформацію про доходи, витрати, фінансові результати, активи та зобов'язання звітних сегментів. Подають великі суб'єкти господарювання, які займають монопольне становище на ринку продукції (товарів і послуг) у складі комплексу фінансової звітності внутрішнім, і зовнішнім користувача.

Податкову звітність відносять до категорії зовнішньої, формується вона юридичними особами та фізичними особами-підприємцями, доступ до неї мають відповідні контролюючі органи (Державна податкова служба).

Сільськогосподарські товаровиробники подають Податкову декларацію платника єдиного податку четвертою групою до контролюючих органів: як юридичні особи — за місцем знаходження платника податку та місцем знаходження земельної ділянки; фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування — за місцем знаходження (перебування на обліку). Декларація містить додатки: Відомості про наявності земельних ділянок (додаток 1) — формують усі суб'єкти; Відомості про суми нарахованого доходу застрахованих осіб суми нарахованого єдиного внеску (додаток 2) — тільки фізичні особи-підприємці; Розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання за податковий (звітний) рік (додаток 3) — усі суб'єкти; Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва — тільки юридичні особи. Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва формується за даними бухгалтерського обліку про доходи підприємства.

Юридичні особи, які є платниками єдиного податку третьої групи, щоквартально формують і подають до контролюючого органу за місцем своєї податкової адреси Податкову декларацію платника єдиного податку третьої групи (юридичні особи). В ній відображається інформація про отримані доходи за звітний квартал з метою визначення бази оподаткування.

Фізичної особи-підприємця, які виступають платниками єдиного податку (ЄП) другої та третьої груп відображають інформацію про отримані доходи у Податковій декларації платника єдиного податку — фізичної особи-підприємця. Платники ЄП другої групи подають річну декларацію до контролюючого органу за місцем своєї податкової адреси. Ними у Розділі III "Показники господарської діяльності для платників єдиного податку другої групи" відображаються суми авансових внесків та загального обсягу отриманого доходу за рік. Платники ЄП третьої групи щоквартально подають декларацію до органів державної податкової служби за місцем своєї податкової адреси. Ними у Розділі IV "Показники господарської діяльності для платників єдиного податку третьої групи" відображається обсяг оподаткованого доходу за звітний період.

Сільськогосподарські товаровиробники, які обрали загальну систему оподаткування і зареєстровані як платники податку на прибуток, подають Податкову декларацію з податку на прибуток до контролюючого органу за основним місцем обліку. Основою формування декларації (річної чи квартальної) є дані за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). В обов'язковому порядку до декларації подаються форми фінансової звітності, включаючи Баланс та Звіт про фінансові результати за відповідними формами.

Фізичні особи-підприємці, які працюють на загальній системі оподаткування формують Податкову декларацію про майновий стан і доходи. В декларації відображаються відомості про усі доходи, які отримані від підприємницької діяльності, а також подається інформація про доходи, які не включаються до загального річного оподаткованого доходу. Декларація містить ряд додатків, серед яких такими суб'єктами в обов'язковому порядку формуються наступні: Розрахунок сум нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску (додаток ЄСВ 1); Розрахунок податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб та/або військового збору з доходів, отриманих самозайнятою особою (додаток Ф2); Розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання за податковий (звітний) рік, що розраховується фізичними особами — підприємцями (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування) — власниками, орендарями, користувачами на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь (додаток МПЗ). Такі фізичні

особи-підприємці формують і інші додатки до декларації, в яких відображають не лише доходи від підприємницької діяльності, а й інші доходи з джерел їх походження з України та іноземні доходи, а також відомості про нерухоме та рухоме майно.

Підприємства агробізнесу — юридичні особи подають тільки ті форми статистичної звітності, які передбачені для їх звітування, і визначені в Кабінеті респондента, що розміщений на офіційному сайті Держстату.

Сільськогосподарські підприємства, які є юридичними особами, подають річний Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств (форма № 50-сг (річна)) до органу статистики за своїм місцем знаходження (місцем державної реєстрації). Інформаційною базою формування даного звіту є показники реєстрів бухгалтерського обліку, плану рахунків, стандартів обліку та спеціалізованих первинних документів. У звіті наводиться інформація про структуру собівартості продукції (у розрізі галузей рослинництва і тваринництва), витрати на її виробництво, наявність і рух продукції, дані про придбання матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб.

Юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, до територіального органу статистики подають річний Звіт про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства (форма № 2-ферм (річна)). Підставою для формування звіту є інформація, узагальнена в реєстрах бухгалтерського обліку та даних облікової системи суб'єкта господарювання. Звіт відображає дані про прямі матеріальні витрати на виробництво, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі та адміністративні витрати. Також містить дані про реалізацію продукції сільського господарства у розрізі продукції рослинництва і тваринництва, зокрема кількість реалізованої продукції, вартість її реалізації без податку на додану вартість, собівартість та витрати на збут.

Також юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність до територіального органу статистики подають Звіт про реалізацію продукції сільського господарства (форма № 21-сг-(річна), форма 21-сг (місячна)). Дані форми містять дані про кількість і вартість реалізованої продукції. Показники форм № 21-заг (місячна) та № 21-заг (річна) ґрунтуються на даних документів первинного обліку: приймальних квитанцій, складських квитанцій, простих складських свідоцтв, подвійних склад-

ських свідоцтв, товарно-транспортних накладних, накладних (внутрішньогосподарського призначення) та інших первинних документів бухгалтерського обліку, що підтверджують реалізацію продукції сільського господарства власного виробництва.

Звіт з управління — це звіт, який містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності. Подавати звіт зобов'язані лише великі і середні суб'єкти, тоді як малі й мікропідприємства звільнені від цього обов'язку. При цьому середні компанії можуть у своєму обліковому регламенті вирішувати, чи включати до цього звіту нефінансову інформацію. Звіт підсилює релевантність та прогностичність фінансової звітності, доповнює її інформацією, яка може суттєво вплинути на рішення користувачів, але не може бути представлена у фінансовій звітності. Даний звіт містить розділ (напрямок) "Результати діяльності", в якому доцільно подавати аналіз показників діяльності підприємства з поясненням динаміки його розвитку у звітному періоді. При цьому інформацію слід розкривати з урахуванням змін цін, обсягів реалізації товарів і послуг, упровадження нової або припинення виробництва окремої продукції (послуг), а також інших суттєвих чинників, що вплинули на загальний товарооборот і рівень прибутковості. Інформаційною базою формування звіту є дані системи обліку.

Форми внутрішньогосподарської звітності розробляються суб'єктами господарювання самостійно з врахуванням специфіки їх діяльності та запитів управлінців різних ланок У внутрішньогосподарській звітності може міститися фінансова і не фінансова інформація. Тому, внутрішньогосподарська звітність суб'єкта агробізнесу — це сукупність управлінських звітів, що формується на основі даних бухгалтерського, оперативного та аналітичного обліку з метою інформаційного забезпечення керівництва для контролю, аналізу результатів діяльності, оцінки ефективності використання ресурсів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням галузевих особливостей сільськогосподарського виробництва. Внутрішньогосподарська звітність є інструментом організації самоконтролю керівників структурних підрозділів і забезпечує здійснення оцінки фактичного виконання запланованих показників діяльності, визначення ефективності функціонування окремих центрів відповідальності, формування інформаційних

масивів, необхідних для прийняття управлінських рішень, а також налагодження комунікативних зв'язків між структурними підрозділами суб'єкта господарювання. Підґрунтям формування внутрішньогосподарської звітності є дані обліку та іншої стандартизованої звітності.

Як висновок можна відзначити, що фінансові результати діяльності є показником, який підлягає оприлюдненню на різних рівнях, і становить інтерес для широкого кола користувачів (табл. 1).

Уся представлена звітність базується на даних обліку, незалежно чи це є юридичні особи чи фізичні особи-підприємці. Облікова інформація характеризується сукупністю базових якісних критеріїв і проходить послідовні етапи перетворення: формування на підставі первинних документів; групування в регістрах бухгалтерського обліку; подальшу обробку й аналіз даних та їх узагальнення у фінансовій звітності.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що в системі бухгалтерського обліку особливої ваги набуває релевантна інформація, оскільки саме вона забезпечує інформаційну основу для обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Погоджуємося з думкою про те, що релевантність інформації слід розглядати як її практичну цінність для прийняття обґрунтованих управлінських рішень з метою досягнення бажаного результату, що полягає у спроможності облікових даних відповідати інформаційним потребам менеджменту під час ухвалення управлінських та інвестиційних рішень [4, с. 228].

На підставі проведених досліджень щодо релевантного підходу у процесі прийняття управлінських рішень науковцями узагальнено два ключових правила релевантності. Перше — полягає в тому, що подана інформація для керівництва повинна гарантувати ухвалення правильного управлінського рішення. Друге — забезпечує представлення інформації у зручному для сприйняття форматі та не містить зайвої інформації, що заощаджує час для прийняття управлінського рішення [9, с. 230].

Нерелевантна інформація — це несуттєві, надлишкові дані про витрати та доходи підприємства, використання яких може призвести до таких наслідків: прийняття помилкового рішення в результаті викривлення інформації щодо проблемної ситуації; зниження оперативності та підвищення трудомісткості процесу управління, викликане отриманням зайвої інформації, що збільшує час для прийняття ефективного управлінського рішення [9, с. 230].

Таблиця 1. Інформаційні запити різних груп користувачів звітності

Користувачі звітності	Інформаційні запити	Джерело інформації
<i>Внутрішні користувачі</i>		
Акціонери, власники	поточна і перспективна доходність власних вкладень у капітал компанії: приріст курсової вартості акцій, розмір дивідендів; надійність інвестицій; ризики негативних змін; раціональність та ефективність розподілу повноважень керівництва із використання ресурсів компанії	Фінансова звітність, внутрішня (управлінська) звітність
Керівництво підприємства, менеджерський штат	рівень власних повноважень; розмір реальної або потенційної винагороди	
Персонал, працівники	стабільність підприємства; гарантія зайнятості; розмір грошової винагороди за працю; пенсійне та соціальне забезпечення; можливість матеріального стимулювання	Фінансова звітність, звіт керівництва
<i>Зовнішні користувачі</i>		
з прямим інтересом		
Інвестори (акціонери)	розмір дивідендів; надійність інвестицій; ризики негативних змін; ефективність системи управління	Фінансова звітність
Кредитори	свочасність повернення кредитів та отримання відсотків; забезпечення зобов'язань підприємства; оцінка ліквідності та платоспроможності	Фінансова звітність
Постачальники	здатність підприємства своєчасно оплачувати рахунки та виконувати інші зобов'язання; регулярність платежів; стабільність та тривалість співробітництва	Фінансова звітність
Покупці, замовники, інші дебітори	стабільність компанії; здатність забезпечувати клієнтів необхідними товарами, продукцією, роботами, послугами; якість продукції та обслуговування; підвищення споживчої вартості продукції (послуги); тривалість співробітництва і як довго можна погашати заборгованість	Фінансова звітність
Урядові органи та інші регулятори	оцінка відповідності встановленим вимогам; розмір податкових платежів; розрахунок макроекономічних показників; зайнятість трудових ресурсів; збереження ресурсів; формування рішень із економічного регулювання (розробка фіскальної, митної тощо політик)	Фінансова звітність, податкова звітність, статистична звітність
з непрямим інтересом		
Експерти, консультанти, аудиторів, аналітики, радники, юристи	стабільність фінансового стану; відповідність встановленим вимогам; максимізація рівня доходності	Фінансова звітність
Засоби масової інформації й інформаційні агентства	огляд, оцінювання напрямів розвитку та аналіз діяльності певних підприємств, галузей, підрахунок сумарних показників діяльності	Фінансова звітність
Науковці	проведення наукових досліджень	Фінансова, податкова, статистична звітність
Громадськість	загальні питання, які впливають на добробут населення: зайнятість, екологія, соціальна захищеність працівників тощо	Фінансова звітність

Джерело: [6].

Для забезпечення повноцінного формування релевантного інформаційного супроводу системи управління науковці пропонують реалізувати комплекс послідовних заходів, які не передбачають зміни базових принципів функціонування облікової системи. Зокрема, до таких

заходів належать: уточнення термінів, що застосовуються суб'єктами обліку та управління; ознайомлення управлінського персоналу з методологією формування облікової інформації; взаємоузгодження роботи програмного забезпечення системи обліку, аналізу, планування та

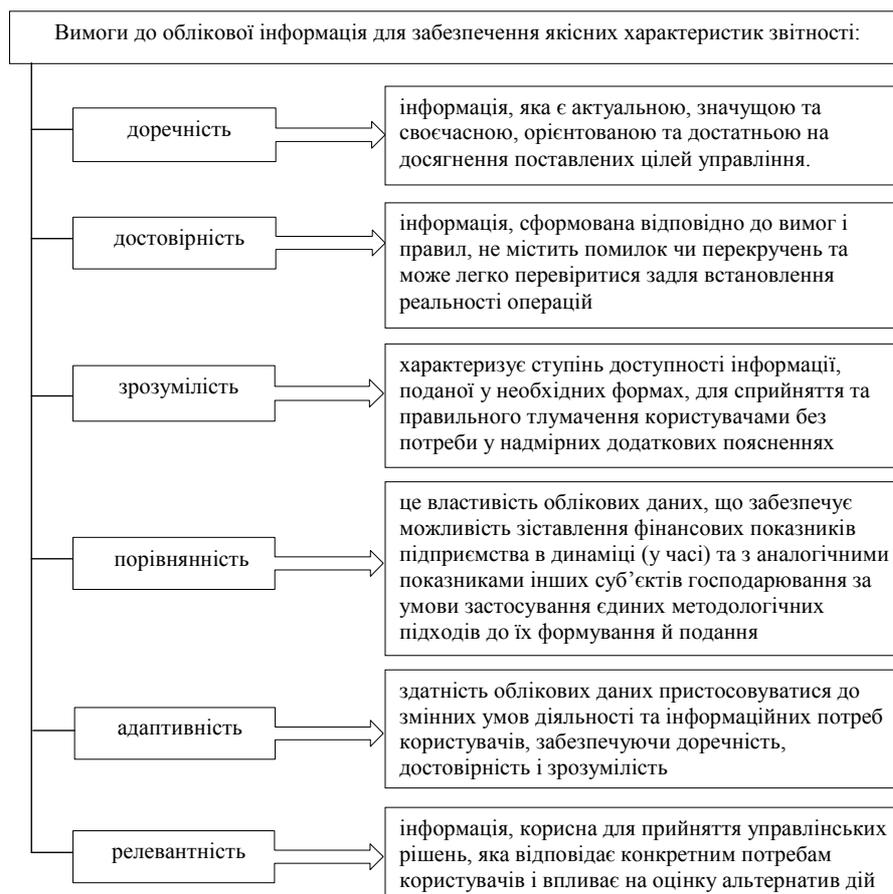

Рис. 2. Цінність облікової інформації для забезпечення якісних характеристик формуванні звітності про фінансові результати

Джерело: сформовано авторами за [4, с. 230; 7, с. 86; 9, с. 228].

управління у цілому; наведення в посадових інструкціях працівників систем обліку та управління положень щодо інформаційної взаємодії; спільне розроблення представниками системи управління та суб'єктом організації і ведення обліку посадових інструкцій для облікових працівників тощо [8, с. 1005].

Таким чином, облікова інформація, представлена у різних формах звітності, для цілей управлінських запитів різних груп користувачів повинна відповідати певним вимогам (рис. 2).

Система якісних характеристик облікової інформації про фінансові результати повинна базуватися на підходах до її цінності у прийнятті управлінських рішень. Цінність інформації можна розуміти як її узагальнювальну характеристику, що відображає здатність інформації задовольняти потреби користувачів і сприяти прийняттю обґрунтованих рішень. Вона охоплює всі ключові якісні ознаки інформації (релевантність, доречність, достовірність, зрозумілість, порівнянність та адаптивність) і визначає практичну користь даних для управління та оцінки діяльності підприємства.

Зважаючи на багатогранність змісту інформаційних запитів користувачів інформації формування показників зовнішньої та внутрішньогосподарської звітності повинно базуватися на цінності облікових даних, які слугують для формування звітності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

З огляду на те, що інформація виступає базовою та визначальною умовою ухвалення управлінських рішень, інформаційна система підприємства є ключовим інструментом реалізації управлінських функцій. У її структурі провідне місце належить системі бухгалтерського обліку, яка через виконання інформаційної функції забезпечує узгодженість взаємодії між суб'єктами й об'єктами управління, окремими функціями та підсистемами, а також сприяє комплексному розвитку системи управління підприємством. Облікова інформація, сформована відповідно до визначених вимог та узагальнена у різних формах звітності, слугує інформаційною базою для прийняття обґрун-

тованих і раціональних рішень зацікавленими користувачами. Управлінські рішення, ухвалені на основі цінної інформації, безпосередньо впливають об'єкт управління, оскільки оцінка управлінської ситуації, визначає вибір алгоритмів, інструментарію та альтернатив реалізації відповідної послідовності дій.

Література:

1. Грановська В.Г., Кононенко А.В., Савченко В.М. Звітність малих сільськогосподарських підприємств: сучасний стан, проблеми та перспективи. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5034/4980> (дата звернення: 15.01.2026).

2. Дубініна М.В., Чебан Ю.Ю., Сирцева С.В., Лугова О.І., Мельник О.І. Галузева специфіка підприємств як чинник формування показників фінансової та управлінської звітності та їх аналітичної інтерпретації. Агросвіт. 2025. № 15. С. 33—42.

3. Дубініна М.В., Вишенська Л.М. Управління інформаційною системою обліку фінансових результатів діяльності аграрних підприємств. Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. 2015. № 1 (35). С. 83—85.

4. Кінева Т.С., Глушко О.В. Релевантність облікової інформації, придатної для управління відтворенням біологічних активів багаторічних насаджень. Проблеми економіки. 2014. № 3. С. 227—233.

5. Офіційний вебпортал парламенту України: URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2026).

6. Подолянчук О.А., Гончарук Ю.О. Бухгалтерська звітність як інформаційне джерело прийняття управлінських рішень. Ефективна економіка. 2024. № 2. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3133/3169> (дата звернення: 15.01.2025).

7. Подолянчук О.А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 8. С. 79—90.

8. Попова В.Д., Курилюк Н.М. Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення управління підприємством. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18. С. 1002—1011.

9. Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. Управлінські рішення: наліз релевантної облікової інформації. Причорноморські економічні студії. 2022. Вип. 74. С. 227—233.

10. Podolianscuk O. Accounting and taxation of the activity results of enterprises. Theoretical

and practical aspects of the development of modern scientific research: Scientific monograph. Part 1. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. P. 222—243.

References:

1. Hranovs'ka, V.H., Kononenko, L.V. and Savchenko, V.M. (2024), "Reporting of small agricultural enterprises: current status, problems and prospects", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5034/4980> (Accessed 15.01.2026).

2. Dubinina, M.V., Cheban, Yu.Yu., Syrtseva, S.V., Luhova, O.I. and Mel'nyk, O.I. (2025), "Industry Specifics of Enterprises as a Factor in the Formation of Financial and Management Reporting Indicators and Their Analytical Interpretation", *Ahrosvit.* № 15, pp. 33—42.

3. Dubinina, M.V. and Vyshens'ka, L.M. (2015), "Management of the information system for accounting of financial results of agricultural enterprises", *Visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo ahrarno-ekonomichnoho universytetu*. № 1 (35), pp. 83—85.

4. Kinieva, T.S. and Hlushko, O.V. (2014), "Relevance of accounting information suitable for managing the reproduction of biological assets of perennial plantations", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 227—233.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2026), <https://www.rada.gov.ua/> (Accessed 15.01.2026).

6. Podolianscuk, O.A. and Honcharuk, Yu.O. (2024), "Accounting reporting as an information source for making management decisions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3133/3169> (Accessed 15.01.2025).

7. Podolianscuk, O.A. (2018), "Accounting information and its qualitative characteristics respectively to the accounting standards", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 8, pp. 79—90.

8. Popova, V.D. and Kuryliuk, N.M. (2018), "Accounting reporting in the system of information management enterprise management", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 18, pp. 1002—1011.

9. Yaloveha, L.V., Leha, O.V. and Pryjda, T.B. (2022), "Management decisions: analysis of relevant accounting information", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 74, pp. 227—233.

10. Podolianscuk, O. (2022), Accounting and taxation of the activity results of enterprises. Theoretical and practical aspects of the development of modern scientific research: Scientific monograph. Part 1, Baltija Publishing, Riga, Latvia, pp. 222—243. *Стаття надійшла до редакції 17.01.2026 р.*